

Slovenski znakovni jezik

Slovenski znakovni jezik je znakovni jezik, ki ga uporabljajo osebe z okvaro sluha na območju Republike Slovenije.

Slovenski znakovni jezik gluhih temelji na uporabi rok, mimike obraza, oči in ustnic ter gibanju telesa. Prstna abeceda se lahko uporablja skupaj z znakovnim jezikom. Znakovni jezik je za gluhe jezik sporazumevanja. V njem se lahko izražajo, poleg tega pa jim le ta način sporazumevanja omogoča njihov optimalni razvoj. Znakovni jezik nima enake slovnice kot govorni jezik na istem geografskem območju, saj je znakovni jezik neodvisen od govornega in se razvija znotraj skupnosti gluhih.

Znakovni jezik ne uporabljajo le gluhi in naglušni, ampak tudi osebe v njihovem ožjem družinskem krogu ter tolmači, ki govorni jezik pretvarjajo v kretnjo in obratno.

Prve omembe znakovnega jezika v svetu beležimo v 18. stoletju, ko so ustanovili prvo šolo za gluhe. Da je znakovni jezik za gluhe osebe najpomembnejše sredstvo sporazumevanja, ki ga uporabljajo za sporočanje najrazličnejših namenov in vsebin, smo v Sloveniji zakonsko sprejeli leta 2002. Sprejetje Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika je prineslo velik korak naprej. Zakon predeljuje pravico gluhih oseb do uporabe znakovnega jezika v postopkih pred državnimi organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javne službe. Prav tako opredeljuje pravico do uporabe znakovnega jezika v vseh drugih življenjskih situacijah, v katerih bi gluhi osebi gluhoti pomenila oviro pri zadovoljevanju njenih potreb.

V Sloveniji dan slovenskega znakovnega jezika praznujemo 14. novembra, ko je bil leta 2002 v uradnem listu objavljen Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika.

Slovenski znakovni jezik je bil maja 2021 vpisan v Ustavo Republike Slovenije. S tem je Slovenija postala peta država v Evropski uniji in dvanajsta država na svetu, ki ima znakovni jezik vpisan v najvišji pravni akt države.

Tudi Evropska unija podpira manjšinske jezike gluhih skupnosti kot svojevrstni izraz jezikovne pestrost evropskega kulturnega prostora ter države članice poziva k njihovi ohranitvi in promociji.

Natančno število govorcev znakovnega jezika ni znano. Vsaka država, včasih pa celo določena pokrajina, ima svoj znakovni jezik. Tudi v znakovnem jeziku se izoblikujejo narečja in različne socialne zvrsti jezika.

Slovenski znakovni jezik ima svojo strukturo, ki pa ni enaka slovenskemu govornemu jeziku, kar pomeni, da slovenščine ne moremo dobesedno prevajati v kretnje.

Tolmačenje slovenskega znakovnega jezika v slovenski govorni jezik ter tolmačenje slovenskega govornega jezika v slovenski znakovni jezik opravljajo certificirani tolmači slovenskega znakovnega jezika. Certificirani tolmač je polnoletna oseba, ki ji je bil izdan certifikat v skladu s predpisi, ki urejajo nacionalno poklicno klasifikacijo, in je vpisan v register tolmačev za slovenski znakovni jezik.

Slovar slovenskega znakovnega jezika je brezplačno dostopen tudi prek mobilne aplikacije Slovar SZJ. V spletnem slovarju slovenskega znakovnega jezika se pisne informacije posredujejo v obliki video posnetkov gluhih oseb.

Gluhota

Gluhota sodi med najtežje invalidnosti. Zaradi okvare sluha imajo gluhi in težko naglušni največ težav pri sporazumevanju in komunikaciji z okoljem, v katerem živijo, se izobražujejo, ustvarjajo, delajo ali preživljajo prosti čas. Komunikacijske ovire, nezmožnost interakcije z okoljem zaradi okvare ali polne izgube sluha so vzrok različnih oblik socialne izključenosti. Gluhota povzroča osamljenost, nima podpore okolice, vzbuja občutek izoliranosti, duševne socialne osamljenosti ter nagnjenje k umiku. Zaradi informacijske blokade se gluhi umikajo v svet tišine, kar povzroča njihovo socialno segregacijo, zato so take osebe lahko dodatno omejene tudi na področju psihosocialnih sposobnosti. Doživljajo informacijsko blokado, kar posledično vpliva na nezaupanje do slišočih. Zaradi komunikacijske pregrade so v podrejenem položaju in imajo občutek odvisnosti, kar močno vpliva na razvoj osebnosti. Občutek odvisnosti vpliva na medsebojne odnose, zato se pogosto počutijo ogroženi s strani slišočih. Pomanjkanje ustreznega in prilagojenega sporazumevanja povzroča tudi posebne težave v mentalnem zdravju. Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (v nadaljevanju Zveza) od leta 1979 sistematično deluje na področju razvoja in uveljavitve slovenskega znakovnega jezika (SZJ). Rezultat tega so izdani priročniki, slovarji, različna gradiva in Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika.

Knjiga VSE JE V NAŠIH ROKAH

Slikanica *Vse je v naših rokah* je prilagojena razumevanju oseb z izgubo sluha, saj je poleg ilustracij opremljena z risbami kretenj in QR kodo.

Ustvarjanje tiskanega besedila v znakovnem jeziku je svojevrsten izziv. Besedilo pod risbami kretenj sledi dobesednemu prevodu izvirnega besedila v kretnje, sklanjanje pa je opuščeno, saj znakovni jezik nima sklonov. Prav tako v tovrstnem zapisu manjkata pomembna elementa znakovnega jezika: obrazna mimika in gibanje telesa. V risbah kretenj sta le nakazana, saj ju je v tiskani obliki nemogoče natančno prikazati. Zato je slikanica opremljena tudi z videoposnetki v slovenskem znakovnem jeziku, ki so dodani v obliki QR kode.

Knjiga je namenjena vsem, ki so tako ali drugače povezani z gluhoto in s slovenskim znakovnim jezikom, ter tistim, ki ga želijo spoznati. Na izviren način združuje slovenski knjižni jezik z znakovnim jezikom ter osebam z izgubo sluha nudi razumevanje vsebine, bogatenje besednega zaklada ter zblížanje s knjigo. Polnočutnim ljudem pa ponuja možnost, da odkrivajo čudovito drugačnost ter kompleksnost sveta in kulture gluhih, ko se vživijo v kretnje in slovenski znakovni jezik.

Če želite, da vam knjigo *Vse je v naših rokah* pošljemo, da bo dostopna za vaše mlade bralce v šolskih knjižnicah, nam to sporočite s povratnim sporočilom.

Koristne povezave

- Podboršek, L., Kranjc, K., 2014: Naučimo se slovenski znakovni jezik, Učbenik za slovenski znakovni jezik 1, Zveza gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana
- Koroška ljudska pripovedka v slovenskem znakovnem jeziku (s kretnjami opremila Nataša Kordiš), 2014: Mojca Pokrajculja v slovenskem znakovnem jeziku (slikanica in zgoščenka), Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana
- Slovenska ljudska pravljica v slovenskem znakovnem jeziku (s kretnjami opremila Nataša Kordiš), 2014: *Peter Klepec* v slovenskem znakovnem jeziku (slikanica in zgoščenka), Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana
- slikanica Pravljica Frana Levstika v slovenskem znakovnem jeziku (s kretnjami opremila Nataša Kordiš), 2014: *Kdo je napravil Vidku srajčico* v slovenskem znakovnem jeziku (slikanica in zgoščenka), Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana
- Vilar, S., 2014: Metulj, zgodba v slovenskem znakovnem jeziku in zgoščenka (s kretnjami opremil Andraž Virant), Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana
- Kermauner, A., 2015: Žiga špaget gre v širni svet, zgodba s priredbo v slovenski znakovni jezik in zgoščenka (s kretnjami opremil Nikolaj Vogel), Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana
- Picelj, K., 2016: Zmajček in morska deklica, zgodba s priredbo v slovenskem znakovnem jeziku (s kretnjami opremil Nikolaj Vogel), Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana
- Kermauner, A., 2017: Žiga špaget je za punce magnet, zgodba s priredbo v slovenski znakovni jezik, brajico in lahko berljiv način (s kretnjami opremil Nikolaj Vogel), Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana
- Anton!, 2018 – zgodba avtorjev Lucije in Damijana Stepančiča s priredbo v slovenski znakovni jezik (celotno besedilo v ilustrirani kretnji) in QR kodi z celotnim video zapisom v SZJ, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana;
- Arsenije!, 2018 – zgodba avtorjev Lucije in Damijana Stepančiča s priredbo v slovenski znakovni jezik – prilagoditev v SZJ v obliki QR kode, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana;
- Kermauner, A., 2019: David: misija mogoče z delno priredbo ilustriranih kretenj v slovenski znakovni jezik in QR kodo z celotnim video zapisom v SZJ, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana;
- Kermauner, A., 2020: David: Beethoven z delno priredbo ilustriranih kretenj v slovenski znakovni jezik in QR kodami po posameznih straneh in celotnim video zapisom v SZJ, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana;
- Pavček, S., 2020 – Zakaj je polje jezero – video zapis SZJ v obliki QR kode po posamezni strani in v celoti, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana;
- Cankar, I., 2020 – Skodelica kave - video zapis SZJ v obliki QR kode po posamezni strani in v celoti ter priloženo angleško verzijo besedila, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana;
- Kermauner, A., 2021: Vse je v naših rokah z delno priredbo ilustriranih kretenj v

slovenski znakovni jezik in QR kodo z celotnim video zapisom v SZJ ter priloženo angleško verzijo besedila, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana;

- Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika, objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije št. 96, dne 14. novembra 2002;
- Ustava Republike Slovenije, objavljena v Uradnem listu Republike Slovenije št. 92, dne 8. junij 2021,
- priročniki in učbeniki za učenje in poučevanje slovenskega znakovnega jezika ter postopek potrjevanja (Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje),
- slikovni slovarji slovenskega znakovnega jezika kot dodatkov učbenikom,
- multimedijski didaktični pripomoček za učenje in poučevanje slovenskega znakovnega jezika, mednarodne kretnje in otroških znakov, ki je objavljen na spletni strani Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije: <http://www.zveza-gns.si/slovar-slovenskega-znakovnega-jezika>,
- publikacija Medmeti na presečišču slovenskega besednega in znakovnega jezika,
- knjižne kazalke s prstno abecedo, predstavitev najbolj pogostih vljudnostnih fraz v znakovnem jeziku in s šolskim urnikom,
- didaktična igra Znakolov v slovenskem znakovnem jeziku,
- pobarvanka Poglej me, govorim z rokami v slovenskem znakovnem jeziku s QR kodo,
- Slovar slovenskega znakovnega jezika na spletnem naslovu www.zveza-gns.si/slovar-slovenskega-znakovnega-jezika,
- [Aplikacija Slovar SZJ](#),
- priročnik za starše in strokovne delavce Kako otrok z okvaro sluha usvoji jezik,
- plakat z enoročno abecedo,
- Žele, A., 2019 – Znakovni jezik govornica kretenj, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana,
- Pavlič, M., 2019 – Priročna video slovanica slovenskega znakovnega jezika, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana,
- Pavlič, M., 2016 – Kako otrok z okvaro sluha usvoji jezik?, Priročnik za stareše in strokovne delavce, Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Ljubljana,
- e knjige.